

УДК: 821:82 – 12 (575.2) (043.3)

**ПУТИ РАЗВИТИЯ ЖЕНСКОЙ ПОЭЗИИ
В КИТАЙСКОЙ ЦИВИЛИЗАЦИИ**

¹Исмаилова Айгумуш Аксы
преподаватель, к. ф.н.

²Төрөгелдиева Гульнура Асейиновна
и.о. доцента

**КЫТАЙ ЦИВИЛИЗАЦИЯСЫНДА АЯЛДАР ПОЭЗИЯСЫНЫН
ӨНУГҮҮ ЖОЛУ**

Исмаилова Айгумуш Аксы
окутуучу, ф. и. к.,

Төрөгелдиева Гульнура Асейиновна
доценттин м.а.

**WAYS OF DEVELOPING WOMEN'S POETRY
IN CHINESE CIVILIZATION**

Ismailova Aigumush Aksy
teacher, candidate of philological sciences

Tyurgeldieva Gulnura Aseyinovna
acting associate professor

¹*Чуйский университет им. С. Мамбеткалиева, Бишкек, Кыргызстан*
Chui University named after S.Mambetkaliev

²*КНУ им. Ж. Баласагына*
KNU named after J. Balasagyn

*“Родиться женщиной – судьбы печальней нет”
“Вашему зову внемля, сёстры вселенной восстанут”*

**Цю Цзинь,
древний китайский поэт**

Аннотация. В статье подчеркивается влияние, которое народы оказывают друг на друга, осуществляя дипломатическую, творческую деятельность посредством различных контактов. Эта неотъемлемая историческая предпосылка всегда будет актуальна в жизни народов. Авторы, написавшие работу, ставят вопрос на эту грань. А цель исследования-показать, что это ценность, которая придает силу, уникальность, вклад в развитие поэзии, примеры любви к родине, ее защиты, которые и дают, и укрепляют духовную связь между народами. Метод исследования связан с использованием поэтического материала – самого прекрасного из духовных богатств человечества, близкого сердцу. Мы выбрали метод изучения лирических, патриотических, семейных текстов женщин-поэтов китайской цивилизации. Когда общество развивается, цивилизация процветает, духовные ресурсы служат человечеству, сохраняют жизнь, очищают ее. Поэзия также глубоко укоренилась в

сердцах китайского народа, не оставаясь неизменной и обновляясь вместе с общим развитием. Тема нашей статьи-новаторство в стихах, созданных женщинами-поэтессами в китайской поэзии.

Ключевые слова: цивилизация, перевод, женщины-поэты, поэзия, чувства, духовное богатство.

Аннотация. Макалада элдердин бири- бирине берген таасирин, ар кыл байланыштар аркылуу дипломатиялык, чыгармачылык иш чараларды жүргүзүп туруусун баса белгилейт. Бул айныгыс тарыхый шарт улуттардын жашоосунда дайыма актуалдуу бойдон калат. Эмгекти жазган авторлор маселени ушул кырынан коюшат. Ал эми изилдөөнүн максаты – бул элдердин ортосундагы руханий байланышты берип да, чындап да турган поэзиянын күчүн, уникалдуулугун, өнүгүүгө кошкон салымын, мекенди сүйүүнүн, аны коргоонун үлгүлөрүн берген баалуулук экенин көргөзүү. Изилдөөнүн методу адамзаттын руханий байлыктарынын жашоого эң шыктуусу, жүрөктөргө жакын турганы – поэзия материалын пайдаланууга байланышат. Андыктан кытай цивилизациясындагы аял акындардын лирикалык, патриоттук, үй-бүлөлүк лирикаларын изилдөө методун тандап алдык. Коом өнүксө цивилизация гүлдөйт, руханий байлыктар адамзатка кызмат кылат, жашоону сактайт, аруулатат. Поэзия да кытай элинин жүрөгүнө терең орноп, бир калыпта тура бербей, жалпы өнүгүү менен бирге жаңыланып келет. Макалабыздын темасы - кытай поэзиясындагы акын аялдар жараткан ырлардагы жаңычылдык.

Негизги сөздөр: цивилизация, котормо, акын аялдар, поэзия, сезимдер, руханий байлык.

Abstract. The article highlights the influence that nations exert on each other through diplomatic and creative activities through various contacts. This inherent historical premise will always be relevant in the lives of peoples. The authors who wrote the work put the question on this line. And the purpose of the study is to show that this is a value that gives strength, uniqueness, contribution to the development of poetry, examples of love for the motherland, its protection, which both give and strengthen the spiritual connection between peoples. The research method is associated with the use of poetic material – the most beautiful of the spiritual riches of mankind, close to the heart. We have chosen a method of studying the lyrical, patriotic, family texts of female poets of Chinese civilization. When society develops, civilization flourishes, spiritual resources serve humanity, preserve life, purify it. Poetry is also deeply rooted in the hearts of the Chinese people, not remaining unchanged and being updated along with the general development. The topic of our article is innovation in poems created by female poets in Chinese poetry.

Keywords: civilization, translation, women poets, poetry, feelings, spiritual wealth.

Кытай цивилизациясы эски цивилизация болуу менен бирге, эч нерсеге кебелбеген, саясий бороон-чапкындарга туруштук берген, ички-тышкы кыйынчылыктарды ноюбай көтөргөн, татаал десе татаал, катаал десе катаал кырдаалдарды, запкы зардалуу замандарды башынан өткөргөн цивилизация экени дүйнөгө

маалым. Ошого да карабай өнүгүүсү мыйзамдуу жолдун чийини менен өз арабасын кылдыратып, бар-жокко көнүп, салт-санаасынан тайбай (муну “китайский церемониал” деп Батыштын акылгөйлөрү жарым юмор менен аташат), улуттук өз философиясына ишенип да, таянып да, баштапкы сапаты кандай болсо, ушу күндөрдө деле жашоо стили бузулбай келатат.

Арийне, Кытай менен жарыша аренага чыккан бир катар цивилизациялар саны-сапатын өзгөртүп, кеңейп-тарып, бөлүнүп-жарылып, атурсун таптакыр жоголуп, сайда саны кумда изигана калса, кай бири эптеп баш көтөрүп төгөрөк жердин бир кычыгынан жылт этип көрүнө калып келатышса, Кытай курган цивилизация каккан казыктай түбөлүк орноп, “таш түшкөн жеринде оор” бойдон калууда.

Кытайдын байыркы доордогу абалына көз чаптырсак, анда деле бөлүндүчөлүндү болуп, бытыранды жайгашкан ээликтер бири-бири менен жоолашып, согушуп турушкан. Бир маданиятта болуп, бир тилде сүйлөгөн эл жүздөгөн княжестволордон туруп, тил табыша албай калган замандар да өткөн.

Кытай философиясын түзгөн акылмандар көрсөткөн жол менен басып, тарбиясында такшалган карааны калдайган калың эл 400 княжестводон туруп, акыры ал ээликтер жоюлуп, 200 ээлик калган. Тынбай өнүгүү жолунда бараткан Кытай борборлоштурулган азыркы абалына келип токтогон. Натыйжада саясий бороон-чапкындан алыс турган, саясий төңкөрүштөрдү сабырдуулук менен көтөргөн цивилизациянын бекем пайдубалын курганга жетишти.

Бул өңдүү башаламандыктарды, көчүп-конууларды Кыргызстан да жүздөгөн жылдар аралыгында көрүп келген. Азыр деле абал ошондой.

Негизи, цивилизация – бул калың элдин көкүрөгүнөн өнүп чыккан рухий көксөөлөрдүн ийкемдүүлүгү, жашоо-тиричиликке ыңгайлуулугу, толук кандуу өндүрүштөрдүн ар кыл тармактарында иштеп туруусуна багытталган мүмкүнчүлүгү жана алардын тынымсыз өнүгүүсү.

Саясатка, динге, экономика менен адабиятка, маданият жана искусствого кызмат кылуусу, ал кызматтын натыйжалуулугу. «Цивилизация» деп ар муундун топтогон тажрыйбасын эм-

неде болбосун – руханий дүйнөдөбү, же материалдык байлыктардабы, аларды орду менен пайдаланып, туура өздөштүрүү дегендик.

Илгерки замандардан бери, Кытай жерин курчаган башка мамлекеттерди же өздөрүнө бир туугандай жакын элдерди анын туунду “балдары” деп койсо жарайт. Алар Кытайдын мыйзамдарын, салтын, жашоо бытиеге болгон көз караштарына чейин кабыл алышкан. Жаңы жөрөлгө, табылгаларды ойлоп чыгарбай эле (бул жагдайларда Япония эч кимди алдына салбай турганы жалпыга маалым), Кытай элинин даяр болуп ийленип, бышып калган салтын орустар айткандай “церемониясын” өзүнүкүндөй көрүп, турмуш-тиричилигине ширетип алышкан.

Алыс - жакынына карабай, бир катар Чыгыш өлкөлөрү Улуу Кытайдан көп нерселерди үйрөнүштү. Айтор, идиш-аяк, казан-табак, кездеме, эмерек буюмдарды жасаган быякта калсын, башкаруу системасына чейин өздөштүрүп, үйрөнүп турушту. Кытайга жакын жайгашып, ага жашоо шарты, экономикасы, географиясы, ошондой эле дини, маданияты окшош болгон мамлекеттер Кытайдын өкмөттүк башкаруу моделин сөзсүз түрдө, ал турсун мажбурлуу түрдө пайдаланышкан.

Ал эми Кытайдын өзүндө жогорку даражадагы чиновниктерди мамлекеттик кызматтарга алуудан мурда алар администрациялык төмөнкү баскычтарды ийгиликтүү басып өткөн соң, бир нече сабактан экзамен тапшырышкан. Алар Кытай (бул: кытай тилин билүү, иероглифти кооздоп жазуу, кытай акындардын ырларын жатка айтуу) философиясын билүүгө милдеттүү болушкан.

Кытайдын башкаруу системасын түптөгөн жана бекемдеген ушул үлгүсүн Корея, Япония, Борбордук Кытайга кирбеген башка княжестволор менен чакан элдер милдеттүү түрдө өз администрация системаларына

ийгиликтүү кийирип алышкан. Дегеле кайсы өлкө болбосун, анын кадрларды башкаруу саясатын талапкер түшүнөбү же түшүнбөйбү ушуга көңүл бурушкан. Ошондой эле сынактан өтүүчү инсандын билим сапатына, жөндөмүнө жараша жумуш ордун берүүгө чоң маани беришкен. Бул принципалдуу маселе болгон себептен ал сыяктуу маанилүү чаралар аткарылбаса иш оңолбой турганы маалым.

Чыгыш өлкөлөрдөн биринчилерден болуп “жылуу ордун” жаңылбай тапкан Кытай эли экенин дүйнөлүк тарыхтан билебиз. Аны тарых өзү да көргөзүп келатат. Бирок ошол тарыхтын бир бучкагына илешип, улуу журттун таланттуу кыздары кол куушуруп четте карап калышпады. Алар жараткан лирикалык баалуулуктар ушу күндөргө чейин “сыры кетсе да, сыны кетпей” дүйнө элин таңдандырып, тоо булагынан суу ичкендей жан дүйнөнү тазалап, рухту сергиткенин айтып өттүк.

Темабызга ылайык сөз учугун улап, маданият, искусство, философия жана поэзияда зор жетишкендиктери башка элдерге үлгү болуп берген Кытайдын поэзиясына кайрылабыз:

Чувство живёт и в луне, и в цветке –
Страстью друг к другу пылают.
Но друг от друга далеко они,
Порознь влачат в одиночестве дни.
И бесконечно страдают.

(“Строки любви и печали”, Стихи китайских поэтов в переводах М. Басманова, Главная редакция восточной литературы, -М. -1986, 103 бет).

Бул ыр саптарын 19-кылымда жашаган акын аял Чжао Вэньсу жазса, ошол эле замандын чакырыктуу үнү катары Цю Цзинь (1875-1907) аттуу башка акын аял патриоттук сезимин мындайча жазат:

В смятенье себе места не найду я:
Опасность гибели грозит Отчизне!...
Сосуд бесценный, но на нём изъяны.
Ещё не поздно, устранить их надо.

Для Родины себя не пожалею,
Я за неё погибнуть буду рада!
Вздыхаю тяжко?
На пути преграды,
Печалюсь?
Неудачи и невзгоды,
Передо мной горы да заставы
В дни дальнего и смелого похода.

Не говорите, будто среди женщин
И вовсе не встречаются герои...
Ночей не сплю – гляжу на “меч дракона”,

Взывает он их к подвигу, и к бою!
(ошол эле китептен, 125-бет).

Мындай саптарды жараткан Кытайдын акын аялдары пайда табууга, карьера жасоого умтулушкан жок. Алардан айырмаланып, жогорку кызматтарда иштеген эркектер ырларын падышага, өздөрүн колдогондорго, жетекчилерине арнап, кошомат иретинде белекке сунушкан. Ачуу чындыкты тайманбай түз айткандары деле болгон, бирок көпчүлүгү пайда, карьераны көздөшкөн.

Ал эми аялдар ырларын жүрөгү каалаган чакта жаза беришкен. Пилдин сөөгүнөн, күмүштөн, алтындан жасалган аземдүү кутучаларга салып ката беришкен. Канаттуу ырларында ыймандай сырларын төгүп, ырларды сүйүктүү адамына, ата-энесине, балдарына, Мекенине арнашкан.

Акын кыздарды эмне кубантса, же кайгыртса, ыр жазбай тура албаган абалга туш келишкен. Тростник калемсапты кармап, бамбук тактайчага көкүрөктү баскан кара тумандай ойлорун, капачылыктарын жазышкан. Кубанычтуу жаркын мүнөттөрдөн алган таасирлерин жалгыздыкта олтуруп, тунжураган түнкү жымжырттык менен бөлүшкөн.

Луна взошла,
Как слиток серебра,
Подёрнутый
Прозрачной пеленою.
Порывы ветра –

За полночь резвей...

Скорей же, ветер,

Облака развей,

Неблагодарного

Пусть озарит луною! (Строки любви и печали, 16 бет)

Акын кыздардын ырларында “түн” символдук да, реалдык да жүзү менен өздөрүнө татыктуу орундарын табышат. Дегеле көпчүлүк элдерде, айрыкча Чыгышта, Орто Азияда “түн” сакралдуу мааниге ээ. Ал эми кыргызда “түндө бейчеки баспа” деген түшүнүк жашайт. Өлүм алдында жаткан адамдын түн жарымына дейре кайтарышкан, асманда жылдыз толгондо о дүйнө салып жибербесе жашап калат деп ишенишкен. Дүйнөдөн кайткан адамдын төшөнчүлөрүн, жаздык жуурканын сыртка жайып, “жылдыз көрсүн” деп үй ичине киргизишкен эмес. Айтор түнгө байланышкан ырым-жырымдар кыргыздарда бир топ эле болгон. Мусулман дининин таасири аркылуу “түнкүсүн үйдөн сыртка муктажсыз чыкпаш керек, күн жашынып, караңгы коюулап, айлана түн жамынган кезде жин-шайтандар чыгышып, оюндарын курушат. “Эгер адамга эпкини тийип калса, анда ал жиндеп кетет” деп молдолор элди коркутушкан.

Ойлоп көрсөк бардык жаман, ыплас жана башка пастыктар түн ичинде болот экен. Мунун өзү жин-шайтандын адамдарга кылган азгырыктуу оюндары эмес бекен?! Зордуктоолор, кол салуулар, өлтүрүүлөр, уурулуктар, мушташ-тиштеш жаңжалдар, эл уйкуда мемиреп тынч жаткан кезде душмандын кол салуусу дайыма түнкү убакытта болуп турган. Ошол себептен “түнгө” сырдуу маани берип, ага терс жагынан карашкан. Түн – бул табышмактуу окуяларды кара көөдөй караңгы койнуна жашырган сакралдуу сутка мезгили. Бул -элдин түшүнүгү.

Чыгыш поэзиясында, айрыкча Япон өлкөсүнүн акындары, түн мезгилин ырга кошкондо жаркырап ааламга

тийип турган айды да ырдашкан. Акындар түндө укташпай, шараптан жутуп, терезеден бөлмөгө түшкөн ай жарыгын, түнкү тынчтыкта эликтин онтогонун, күкүктүн сайраганын, ай жарыгындагы терebelдин кооздугун жашоо эстетикасынын туруктуу белгиси катары көрсөтүшкөн.

Ал эми Кытайдан чыккан акын аялдар үчүн “түн” – бул лириканын, эч жанга айтпас сырдын, ээн-эркин ой чаргытуулардын, философиялык изденүүлөрдүн, арзуулардын сонун, бейпил жана тынч мезгили. Түн жарыгында асманда каалгыган ай менен сырдашышат, каттарды, ырларды жазышат, бактылуу кездерден калган жагымдуу элестерди, сезимдерди көздөрүнөн чубатып өткөрүшөт. Кубанычтарын, таарынууларын, жаркын тилектерин, күтүүлөрүн, ажырашууларын түнкү жымжырттыкта, жаркырап тийген айга айтып, сырларын төгүп, жүрөгүн ачып беришет. Ошондо укмуштай ырлар жаралат, эч бир жан туйбаган, эч бир жүрөк сезбеген укмуштай чындыктар ачылат.

.....

Тайнами рифм и созвучий

Я овладела давно.

Но и теперь не постигну

Лепет невнятный дождя.

И примириться мне с ветром,

Видно, не суждено!

Где-то, но где – я не знаю,

Горько рыдает свирель,

Голос её то затихнет,

То донесётся в окно.

.....

Жизнь в бесконечном движении,

Всё исчезает в веках,

Лишь вдохновенье не будет

Временем сметено!

Ночь несказанно прекрасна:

Свет неяркой луны...

Ткут без устали тени

Воздушное полотно. (“Строки любви и печали”, 72-бет)

Көлөмдүү бул ыр поэзиянын ханышасы болгон кытай акыны Ли Цинчжаого таандык. Жогоруда айтылгандай, бул чыгармада лирикалуу, философиялуу, жаратмандык күч бар. Түнгө, “жамгыр” менен “шамалга” символикалуу маани берген. Жөнөкөй жашоодон, көртирликке жакын бытиеликтен, алардын бекем чеңгелинен бошонуп жогору көтөрүлгүсү келгенин жазган акын аялзаты.

Грусть в сердце,
И смятенье дум,
Тревожит каждый звук.
Холодный мир вокруг угрюм,
И пусто всё вокруг.

Луч обласкал – и вновь темно,
И холодно опять,
С ненастным ветром и вино
Не может совладать.

Печальный голос слышен мне:
“Наш старый друг, прощай!”
То гуси где-то в вышине
Летят в далёкий край.

У окна чего-то жду,
И скорбь меня гнетёт,
А тут ещё, как на беду,
Дождь льёт, и льёт, и льёт. (Ошол эле китеп, 67-бет)

Кытай мамлекетин улуу дөөлөткө анын эли жараткан руханий байлыктары жеткиргени белгилүү. Кытай эли маданиятка, поэзияга, философияга таандык жагдайлар бири-бирине дал келип, ширелишип, бекем курулган чептин дубалындай кынапталып, “бизди жеңе албайсыңар” дегенчелик дымакка жетишти. Ошол жагдайлар өнүгүүгө тоскоол болгонду жок кылып, кемин толуктап, тынбай эмгектенип, мекенине көмөк-жөлөк болуп беришкен.

Натыйжада, алардын элине, мамлекетине, динине кылган кызматы текке кетпеди, Кытай цивилизациясынын күчтүүлүгүн жана темирдей бекемдигин

көрсөттү. Кайсы мамлекет болбосун, оболу ар кыл саясат жүргүзгөн такшалган кадрлардан тышкары мамлекеттин даражасын көтөргөн философиясы, дини, элдин мартабасын ашырган маданияты, адабияты, поэзиясы көзгө биринчи илинет эмеспи.

Аялдар коомдо зор күч экенин кылымдардан бери эмгеги, акылы жана жөндөмү аркылуу көрсөтүп келатышат. Башкасын жөн койгондо да поэзия ааламында жаңылануу аракеттерин эркектерден мурда айымдар баштаган. Бул поэзия жолун баштагандардын бири Сагын Акматбекова болду. Ошондон баштап поэзиядагы оомат кыргыздын кыздары тарапка ооп кеткени чындык. Поэтикалык ийгилик кыздар тарапка ооп кеткен соң, символизм чыйырын таптаган кыргыздын кымбат кыздарынын чыгармачылыгын изилдөөдөн баштаганбыз.

Коомдо чоң күч экенине карабай, чыгыштын аялдары укуксуз болушкан. Аларга өмүрлүк жубайынан, үй-бүлө очогуна, түшкөн жериндеги чөйрөдөн, кайын ата, кайын энесинен, күйөөсүнүн эже-карындаш, ага-инилеринен көз каранды болушуп, алардын алдында ийилип, бөтөнчө мамиле жасап, сыйурмат көргөзүп туруу милдети жүктөлгөн эле.

Андан сырткары көптөгөн башка тыюуларын, жакса жакпаса да, баш кошкон адамынын үй-бүлөлүк шарттарын аткарууга жоопкерчиликтүү болушкан. Дегеле Чыгыш аялдары руханий, физиологиялык, материалдык жактан кысымдар менен чектөөлөрдө кылымдар бою жашап келишкен. Айрым элдерде, мамлекеттерде азыркы заманда деле бул абал өзгөрбөй, аялдардын толук кандуу жашоосуна кендирип тийгизүүдө. Өзүнүн аянычтуу абалын кытай акыны Цю Цзин бир ырында минтип билдирген:

“Аял болуп төрөлүүдөн ашкан
Аянычтуу тагдыр жоктур дейм...”

Бул тариздеги саптарга реалисттик

боёк берип, жылаңач чындыкты кооздоп шөкөттөбөй берген 18-кылымдын акын кызы Хэ Шуанци минтип жазат:

Мне с поля крохотного в самый срок,
Везти пшеницу сжатую в ток.
Сажала тыкву с раннего утра,
Чтоб их полить, ходила за водой.
Разжечь очаг уже давно пора,
Я ж, как назло, замешкалась с едой!
Не счесть забот у трудового дня,
И ломит поясницу у меня.

Ушул эле акын аялдын төмөнкү саптарын окусак, анда деле аялдын түйшүктүү, көңүлсүз түнт, оор турмушун, аянычтуу тагдырын байкайбыз:

Мельком в зеркало посмотрела –
И отпрянула от испуга:
Незнакомое мне отраженье,
И не можем мы узнать друг друга.
Похудела!

.....

Похудела до предела,
И моё отраженье тоже!

Аялдардын өкүнүч менен зардалуу өкүткө жык толгон, тагдырга таарынган зар какшоосу, жүрөктөн чыккан жөнөкөй саптары “Строки любви и печали” деген жыйнактан алынды. Бул ырлар Кытай аялдарынын китепке кирген бриллианттай таза, таңкы шүүдүрүмдөй мөлтүрөгөн лирикалуу ырлары дыйкандын кетмениндей оркоюп, мизи жылтылдап, эски өтүктөй бозоруп, селсаяктын бөркүндөй шоңшоюп көз-гө одоно урунган ырлардан кескин айырмаланышкан.

Китептеги лирикалык саптар аялдардын калемине таандык. Алар орто кылымдарды, андан берегирээк 18-19-кылымдарда жашаган акын аялдар тарабынан жазылган. Окуганды суктанткан ырларды М.Басманов деген орус котормочусу которгон, чыгыш аялдардын дүйнөсүн, рух ааламын, махабатын, кубанычтар менен кайгы-касиреттерин эволюциялык ирээтте китепке топтогон.

Натыйжада чыгыштын зайыптары үй күчүк болуп бир жерде бала-чака менен олтура бербей, мекендин, элдин тагдырын ойлогон патриоттор катары да ырларды жаза алышканы дайын болду. Жыйнак 1986- жылы Москва шаарында чыгыш адабиятынын башкы редакциясы тарабынан жарык көргөн.

Патриоттук сезимдерге чырмалышкан “Хризантема” деген чакан ырдан айрым саптарын келтирчү болсок, бул ыр - махабат лирикасына татырлык ыр. Бирок мында алыска, жортуулга кеткен күйөөсүн күткөн аялдын кайгы аралаш күтүүсү, зарыгуусу, чексиз сыймыктануусу чеберчилик менен сүрөттөлөт:

О хризантема, осени цветок,
Твой гордый дух, вид необычный твой,

О совершенстве доблестных мужей,
Мне говорят.

Так щедро разливаешь аромат,
Рождая мысли грустные о том,
Кто далеко...

(“Строки любви и печали”, 40-бет, М. Басмановдун которуусунда)

Котормодо эч кандай кемтик, кынтык жок десе болот. Окуган адам ырахат алчудай таамай жана так, кудум кытайдын кыл чеберлеринин чийининдей даана, кооз, түгөйүн күтүп зарыккан аялдын зайыптык рухун чайпалтпай, төкпөй, толук жандуу бере алган адам – бул котормочу. Арийне, мындай котормолорду сейрек кездешчү баалуулук деш керек.

Эгерде кытайдын аял акынынын сүйүүгө арналган төмөнкү ырына көңүл бурчу болсок, анда ал чыгарма жөнүндө кытайдын адабият таануучусу Су Чжидэ: “Столько горячей страсти, что она может расплавить даже каменное и железное сердце” деп жазган.

Буюгуудан туйлаган ысык сезимдер, таштан жаралгансыган жүрөктөрдү да эритип жиберген сыйкырдуу саптарды келтирели:

Ты – то же, что я,
 Я – то же, что ты.
 И с нами –
 Большая любовь.
 А там, где большая любовь, там огонь,
 Пылающий в больших сердцах.
 Вот глину беру,
 И твой образ леплю,
 Леплю заодно
 И себя.
 Слеплю, и все вдребезги разобью,
 Осколки смешаю в воде.
 И снова
 Лепить буду, милый, тебя,
 И снова
 Себя слеплю.
 Ты будешь присутствовать
 В глине моей,
 А я в твою глину войду.
 Пока мы живём,

Будем плотью одной,
 Умрём –
 Будет вместе наш прах. (Ошол эле китеп, 8-бет)
 Бул укмуштай таамай айтылган саптардан соң эмнени айтмакчыбыз? Арийне, кытай айымдары жараткан лириканын таасири күчтүү болгон себептен, айрым эркек акындар ырларын аялдын атынан жазууну адатка айлантышкан. Деген менен алар аял дүйнөсүнүн сыр сандыктай катылган булуң-бурчтарын, коюн-колтуктарын толук ача алышпаган да, жетишээрлик ченемде аял рухун, сезим чабыттары тереңге кеткен “жолдорду” жана ага түрткөн мотивдерди көркөмдүү кылып сүрөттөп, лириканын каарманы болгон АКЫН “зайыптын” образын толук кандуу бербей чеберчилик фиаского кабылышкан.

Адабияттар:

1. *Аскарров Т.* Эстетикалык жаңы сапаттарга..... -Фрунзе, “Кыргызстан”, 1980.
2. Библиотека всемирной литературы. - Москва, “Художественная литература”, 1977.
3. *Виноградов В.В.* Теория поэтической речи, изд. Академия Наук СССР, М, 1963.
4. *Волков А.А.* Русская литература 20 века, - М, “Просвещение”,1970.
5. *Даутов К.* Ырдын өмүрү, - Ф, “Кыргызстан”, 1987.
6. *Ибраимов О.* Көз караш, - Ф, “Кыргызстан”, 1985.
7. Литературный энциклопедический словарь,- М, “Советская энциклопедия”. 1987.
8. *Токтогулов А.* Поэзияга мамиле, - Ф, “Мектеп”, 1975.
9. Эстетика, искусство, человек,- М, “Наука”, 1997.
10. *Басманов М.* Строки любви и печали. Стихи китайских поэтов в переводах М.Басманова, - М, 1986.
11. *Лунь Юй.* Китайская классика. -Пекин. “Изд. преподавания и исследования иностранных языков, 2009.”
12. *Сайгё.* Тоодогу алачык. - Бишкек, 1993.